

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Кваліфікаційна робота

з теми: **«ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ СКОРОЧЕНЬ
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ»**

Виконавець: здобувачка другого
(магістерського) рівня вищої освіти
групи Ang1-M23z
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська) за
освітньо-професійною програмою
«Середня освіта (Англійська мова і
зарубіжна література)»

Романюк Аліса Василівна

Керівник: Литвинюк О.М.
кандидат філологічних наук,
ст. викладач кафедри англійської мови

Кам'янець-Подільський – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АБРЕВІАТУР ЯК ЛІНГВІСТИЧНОГО ФЕНОМЕНУ СЬОГОДЕННЯ.....	7
1.1 Історія походження абревіатур та сутність поняття абревіації...	7
1.2 Класифікація сучасних англійських абревіатур.....	10
1.3 Методи перекладу англійських абревіатур українською мовою та труднощі, що виникають під час перекладу.....	18
1.4 Загальні висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ II СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ СКОРОЧЕНЬ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ ТА ТЕКСТОВИХ ПОВІДОМЛЕННЯХ.....	26
2.1 Лексико-стилістичні абревіації в інтернет спілкуванні.....	26
2.2 Використання лексичних скорочень в текстах офіційно-ділового стилю.....	43
2.3 Соціологічний експеримент рівня обізнаності перекладу англійських скорочень.....	49
2.4 Загальні висновки до розділу 2.....	59
РОЗДІЛ III ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АБРЕВІАТУР У МІЛІТАРИСТСЬКИХ ТЕКСТАХ	63
3.1. Лексико-стилістичні особливості перекладу текстів військової тематики	63
3.2. Способи перекладу та розшифровки мілітаристських скорочень ..	71
3.3 Загальні висновки до розділу 3.....	77
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	88

ВСТУП

Однією з актуальних тем сучасного перекладознавства є дослідження проблем перекладу аббревіатур. Оскільки кожна мова має обмежений набір кореневих елементів та афіксів, аббревіація є важливим засобом словотворення. Люди завжди прагнули економити мовні ресурси – тому тенденція до спрощення та скорочення виразів існує з давніх часів. Упродовж останніх декад англomовні країни зазнали суттєвих змін на суспільному, національному та мовному рівнях. Зростаюча кількість нових політичних, культурних та економічних відносин між країнами вимагає оновлення лексичного фонду англійської мови, таку тенденцію можна прослідкувати через появу нових інституцій і організацій. Це дослідження присвячено аналізу лексико стилістичних особливостей побудови, використання та перекладу аббревіатур у сучасній англійській мові на прикладі англomовного інтернет контенту та мобільних повідомлень. Аббревіації поширені в усіх сферах життя – від бізнесу до технологій – полегшуючи комунікацію, але водночас ускладнюючи переклад нових понять іншими мовами. Кожна мова має свої правила скорочення, що ускладнює створення універсальних підходів до перекладу, а вивчення цього явища є важливим для розуміння мовних змін, що впливають на глобальну комунікацію.

Проблеми скорочених мовних одиниць як специфічного явища англійської мови привертають увагу багатьох дослідників. Багато мовознавців вивчали таке мовне явище у своїх численних працях, серед яких роботи Загнітко А.П., Гончарук Л.М., Ющук І.П., Юндіна О.В., Білан М.Б., Кочерган Н.В., Ковалик І.В., Балла М.І., Пономарів О.Д. та інших. Хоча їхні праці заклали міцний теоретичний фундамент, залишаються аспекти, які потребують глибшого вивчення. Серед тем, які вимагають подальшого ретельнішого дослідження аббревіації та способи перекладу аббревіатур українською мовою у англomовних онлайн текстах, оскільки їх кількість у

сучасному мовленні та пресі невинно зростає. Також важливо враховувати, що тривалість існування аббревіатур залежить від політичних, економічних та соціокультурних контекстів їх використання.

Абревіація, як засіб економії мовних ресурсів, дозволяє ефективно використовувати текстовий простір, що є особливо важливим у медійній сфері. Однак надмірне вживання аббревіатур може зробити текст важким для сприйняття, особливо для широкого кола читачів. Тому важливо вивчати не лише механізми строрення та функціонування аббревіатур, але й особливості їх перекладу на інші мови, зокрема українську.

Актуальність цього дослідження обумовлена необхідністю детального вивчення явища аббревіації та труднощів, які виникають при перекладі аббревіатур. Попри значний обсяг теоретичних напрацювань, відсутній єдиной підхід до вирішення окресленої проблеми, особливо в контексті інтернет комунікації. Крім того, питання перекладу аббревіатур стає дедалі актуальнішим через активне збагачення англійської мови новими термінами і скороченнями, зумовленими розвитком технологій, політики та культури та геополітичними проесами в свішті.

Мета дослідження – виявлення особливостей функціонування англійських аббревіатур та акронімів та аналіз їх перекладу на українську мову. Для досягнення поставленої мети потрібно: 1) вивчити наукові підходи до проблеми аббревіації в англійській та українській мовах; 2) описати основні типи аббревіатур у англійських періодичних виданнях; 3) розглянути особливості формування та функціонування американської військової аббревіації та способи її перекладу українською мовою; 4) виявити рівень обізнаності здобівачів вищої освіти щодо сучасних мовних скорочень, їх перекладу та культурних особливостей використання.

Об'єкт дослідження – аббревіація та акроніми в сучасній англійській мові, як методи скорочення .

Предмет дослідження – особливості утворення англійських скорочень та способи перекладу англомовних аббревіатур у інтернет комунікації та медійних текстах українською мовою.

У дослідженні використано порівняльний і зіставний методи, а також метод системного аналізу. Основний матеріал дослідження становлять англомовні медіа-тексти, що дозволяє виявити сучасні тенденції використання аббревіатур і проблеми при перекладі. Додатковий аналіз проведено на основі інтернет повідомлень та військової тематики, а також використано словник Acronymfinder.

Наукова новизна дослідження полягає в аналізі актуального завдання встановлення, опису та пояснення прийомів перекладу англійських аббревіатур українською. Було проведено опитування серед академічної спільноти здобувачів вищої освіти для виявлення обізнаності в темі дослідження, а саме аббревіація та способи її перекладу.

Практична цінність результатів полягає у можливості їх застосування в навчальних курсах із перекладу та для практичного використання при перекладацькій практиці здобувачів вищої освіти.

Апробація роботи: основні положення викладено у співавторській публікації з науковим керівником О.М. Литвинюк «Особливості перекладу англійських скорочень українською мовою» у збірнику наукових праць студентів та магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, випуск 17, 2024.

Структура роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, загальних висновків та списку використаних джерел.

Вступ обґрунтовує актуальність, теоретичну та практичну цінність обраної теми, поставлену мету і завдання дослідження, зазначає методи та визначає предмет і об'єкт цієї роботи.

Перший розділ є теоретичним, де розкривається поняття аббревіації, його характеристики, які типи аббревіації існують, розкриті основні

характеристики англомовної аббревіації, названі основні відмінності між аббревіацією та акронімами та іншими видами скорочень.

Другий розділ вивчає особливості перекладу американської аббревіації в інтернет медіа просторі, описує та виявляє найпродуктивніші методи та способи перекладу англомовної аббревіації українською мовою. Проведено опитування та проаналізовані результати щодо рівня знань здобувачів вищої освіти про аббревіацію та її український переклад.

Третій розділ аналізує особливості перекладу англійських скорочень у текстах військової тематики українською мовою. Вивчає особливості перекладу та розшифровки таких текстів.

Висновки підводять підсумок проведеного дослідження, його ефективність, аналізують розкриття поставлених завдань та мети дослідження.

У списку використаної літератури подаються джерела, на основі яких воно було здійснене. До списку використаних джерел увійшла теоретична та практична джерельна база.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі ми проаналізували існуючі типи скорочень, навели приклади їхнього вживання в онлайн спілкуванні та офіційних документах, надали переклад цих скорочень, пояснюючи використання того чи іншого методу перекладу. Найчастіше ми використовували для перекладу відповідні повні форми. Це абсолютно обґрунтовано, адже реалії країни, чий англomовні джерела ми використовували для аналізу, відрізняються від реалій україномовних країн, а значить не завжди мають скорочені відповідники, зрозумілі для нас. Не дивлячись на те, що сьогодні в українському мовленні активно поширюються інтернаціоналізми, відбувається глобалізація багатьох сфер, за рахунок чого все більше скорочених одиниць стають зрозумілими в оригінальній формі для певних кіл людей, все одно більшість скорочень і аббревіатур, як давно існуючих, так і новоутворених, потребують певного пояснення для україномовних реципієнтів.

Абревіація – це процес утворення мовних одиниць вторинної номінації, який передбачає скорочення довжини вихідного найменування за допомогою певних формальних операцій. Цей процес завершується створенням компактного, структурованого варіанту слова чи словосполучення. Зазвичай, скорочення спрощують мовлення та роблять спілкування більш зручним і швидким.

На сучасному етапі розвитку мови аббревіація вже не виконує лише функцію економії мовного простору. Вона також стала важливим засобом створення спеціалізованих термінів і символів, які полегшують спілкування у певних професійних, технічних чи культурних контекстах. Аббревіатури широко використовуються як у повсякденному мовленні, так і в професійних текстах, зокрема у пресі, технічній документації та рекламі.

Найпоширенішими типами аббревіатур у англomовних текстах є: 1) алфавітні: CIA, GDP, MRI, IT; 2) акроніми: NASA, SCUBA, UNESCO,

RADAR; 3) латинські: e.g., i.e., etc.; 4) складноскорочені: sitcom (situation comedy), Wi-Fi (wireless fidelity), brunch (breakfast + lunch).

В українському перекладі англomовних абревіатур використовуються різні підходи:

- Переклад повною формою слова чи словосполученням. Наприклад, NASA передається як "Національне управління з аеронавтики і дослідження космосу", а GDP — як "Валовий внутрішній продукт".
- Передача скороченої форми. Наприклад, CIA (Central Intelligence Agency) перекладається як ЦРУ (Центральне розвідувальне управління), а IT (Information Technology) – як ІТ (інформаційні технології).
- Залишення без змін. У випадках, коли абревіатура є загальновідомою, наприклад, Wi-Fi чи GPS, її зазвичай залишають у такому ж вигляді, що і в оригіналі.

Коли в українській мові відсутній аналог для певної абревіатури або явища, яке вона позначає, перекладачі вдаються до описового способу. Це особливо актуально у випадках із вузькоспеціалізованими акронімами чи термінами. Наприклад, термін SCUBA (Self-Contained Underwater Breathing Apparatus) може бути переданий як "автономний дихальний апарат для підводного плавання".

Переклад абревіатур вимагає від перекладача не лише знання мови, але й розуміння контексту, специфіки галузі, а також екстралінгвістичних факторів. Особливу складність становлять акроніми-омоніми, які можуть мати декілька значень залежно від контексту. Таким чином, перекладач повинен володіти навичками аналізу та користуватися спеціалізованими словниками або літературою, щоб забезпечити точність і зрозумілість перекладу.

Вважаємо доцільним визначити особливості тенденції вибору способу перекладу в залежності від типу одиниці, що перекладається. Можна зробити

висновок, що спосіб перекладу відповідним скороченням найчастіше застосовується до скорочених графічних одиниць, що позначають дні тижня, місяці, військові ранги, одиниці вимірювання часу, довжини, ваги. Це пояснюється тим, що для української мови теж характерна наявність скорочень, що позначають вищевказане. Наприклад, m – млн та St. – св. Не дивлячись на це, є багато англомовних графічних скорочень, котрі потрібно перекладати саме повними відповідними формами, як от Mr., Dr., PhD В українській мові немає скорочень від слів містер, лікар, доктор наук, тому, знову ж таки, використовуємо повні відповідники.

Також, відповідними скороченнями часто передаються певні аббревіатури, які широко використовуються на міжнародному рівні, і тому є добре відомими реципієнтам із різних країн. Серед наших прикладів це ЄС від EU. До перенесення в оригінальному вигляді зазвичай перекладач вдається, коли мовна одиниця зрозуміла україномовному читачу в такій же формі, як надана в тексті-джерелі. Це може бути пов'язаним з частим фігуруванням в україномовних текстах саме в такому вигляді.

В нашому випадку це були терміни CRM, Covid-19. Найчастіше так відбувається із термінами у текстах, адаптованих для читачів, що займаються певним видом діяльності. Транскрипція, транслітерація та транскодування є основними інструментами перекладу назв організацій, агентств, об'єднань, корпорацій.

Однак, це не завжди так, коли мова йде про ініціалізми, утворені від назв компанії. Так часто перекладають відомі міжнародні організації, як НАСА або ЮНЕСКО, не дивлячись на те, що аббревіатури утворені від відповідної повної форми українською мовою мала б інший вигляд: НУАДКП від Національне управління з аеронавтики і дослідження космічного простору та ООНПОНК від Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури. Тут, знову ж таки, питання у тому, наскільки зрозумілим була б вихідна одиниця перекладу, утворена транслітеруванням, для цільової аудиторії. Якщо ж та чи інша транслітерована назва є

широковживаною серед реципієнтів, то такий спосіб цілком задовольнив би. Для ілюстрації наведено скорочення може бути Брекзит. Це слово стало доволі поширеним у виданнях різних країн, в тому числі українських, ми вважаємо транскрипцію вдалим інструментом у цьому випадку. Отже, для правильного перекладу необхідно обрати лінгвістичний інструмент, який здатен забезпечити розуміння більшості скорочень та аббревіатур для іншомовного реципієнта.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балла М. І. Новий англо-український словник. Київ : Чумацький Шлях, 2004. 668 с.
2. Балонєва О. Особливості перекладу англійської науково-технічної літератури. Житомир : Житомирський державний університет, 2004. 25 с.
3. Білан М.Б. Лексико-семантичні проблеми військового перекладу. К.: Логос, 2010. 239 с.
4. Бондаренко О. Особливості перекладу аббревіатур, акронімів і скорочень. Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології. 2014. № 1. С. 76-83.
5. Газета Economist [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.economist.com/>.
6. Газета Sports Illustrated [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.si.com/>.
7. Газета The Guardian [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.theguardian.com/us>.
8. Газета The Mirror [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.mirror.co.uk/>.
9. Газета The New-York Times [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.nytimes.com/>.
10. Газета The Vogue [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.thevogue.com/>
11. Газета День [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://day.kyiv.ua>.
12. Гармаш, О.Л. Запозичення як джерела збагачення словникового складу англійської мови. / Нова Філологія. Збірник наукових праць – Запоріжжя.: ЗНУ, 2006. 217с.
13. Гільченко Р. Англо-український навчальний словник авіаційних термінів. Київ, 2005. 220 с.

- 14.Глушук Н. М. Прагма-семантичні особливості аббревіацій у сучасній англійській мові. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2011. № 3. С. 87-92.
- 15.Гончаров Б.А Теорія і практика перекладу. Республіканський міжвідомчий науковий збірник. – Київ.: Вища школа, 1991. 143с.
- 16.Гончарук Л.М. Жанрові аспекти перекладу офіційно-ділових документів франкомовного військово- вого дискурсу [Дисертація]: дис.... канд. філол. наук: 10.02.16 / КНУТШ. – Київ, 2015. 211 с.
- 17.Дейнека В. Типи аббревіатур та їх функціонування в терміносистемі митної справи. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. 2011. № 5. Ч. 2. С. 137-141.
- 18.Денисова С. П. 60 років ЮНЕСКО: погляд у майбутнє: Наукова конференція кафедри ЮНЕСКО КНЛУ [Збірка доповідей] // Глобалізація як наслідок транскультурної комунікації. Київ : Видав. центр КНЛУ, 2006.
- 19.Денисюк Л. Аббревіація сучасної англійської мови. Нова педагогічна думка. 2015. № 1. С. 63-65.
- 20.Електронний словник Acronymfinder [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.acronymfinder.com/>.
- 21.Зацний Ю., Янков А. Інновації в словниковому складі англійської мови початку ХХІ ст. : англо-український словник. Вінниця : Нова книга, 2008. 360 с.
- 22.Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
- 23.Керпатенко Ю. В. Аббревіація як спосіб економії мовних засобів у підготовці слухачів мовних курсів до комунікації у суспільно-політичному полі [Журнал]. Київ : Наукові записки [збірник наукових статей] / Нац. Пед. Ун-т імені М. П. Драгоманова, 2015 р.

- 24.Кісіль С. Функції аббревіацій в сучасній англійській мові. Освіта, наука та виробництво: розвиток і перспективи : матеріали І Всеукраїнської науково-методичної конференції, м. Шостка, 21 квітня 2016 р. Суми : СумДУ, 2016. С. 76-77.
- 25.Корнєва З., Глінка Н. Новітні аббревіатури та скорочення в англійських економічних текстах та їх переклад українською мовою. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. 2008. № 4. С. 308-312.
- 26.Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та українських мов. Вінниця.: Нова Книга, 2003. 464 с.
- 27.Кочерган М. Вступ до мовознавства : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 368 с.
- 28.Лучук О. Англо-український словник аббревіатур та акронімів у галузі міжнародних відносин, економіки і права. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 192 с.
- 29.Мацько О.М. Аббревіатури як згорнені мовні формули в дипломатичних текстах / Мовознавство. 2000. №1. С.31- 36
- 30.Микульчик Р. Сучасні українські аббревіатури: перспективи і стан дослідження / Проблеми української термінології Вісн.Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, 2005. № 538. С.12-15.
- 31.Мирам Г. Э. Профессия: переводчик. Киев : Ника-центр, 2004. 157 с.
- 32.Перкатюк Й.М. Літерні аббревіатури, як новий тип слів у сучасній англійській мові / Іноземна філологія. Випуск 50. 1978. С.45-49.
- 33.Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 712 с.
- 34.Сидорук Г. І. Інтернет-скорочення як засіб мовної економії. Лінгвістика і поетика тексту. Серія «Філологічні студії». 2016. Вип. 14.
- 35.Сіденко Н. Г. Лексичні проблеми перекладу сучасної науково-технічної літератури. Український науково-інтелектуальний простір: реалії та

- перспективи розвитку : матер. IV Всеукр. наук.-практ. інтернетконф. : збірник наук. праць. Переяслав-Хмельницький, 2012. 160 с.
36. Шаповалова А. П. Аббревіація та акронімія в лінгвістиці [Книга]. Львів : Слово, 2003.
37. Шеремет Д. Методи відтворення англійських аббревіатур українською мовою. Нова філологія. 2011. № 44. С. 226–229.
38. Юндіна О.В. Жанрово-стильова обумовленість лексичних трансформацій в перекладі текстів військової тематики [Дисертація]: дис.... канд. філол. наук: 10.02.16 / ДЗ "Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського". Одеса, 2013. 20 с.
39. Юндіна О.В. Теорія та практика військового перекладу в Україні / Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія. К.: ВПЦ «Київський університет», 2007. с.42-44.
40. Abbreviations.com: www.abbreviations.com.
41. Acronym Finder: www.acronymfinder.com.
42. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of language. English Words: History and structure, 2001. 208p.
43. Doherty M. Language Processing in Discourse: key to Felicitous Translation. London-Routledge, 2002.-192p.
44. Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). English for Specific Purposes: A Learning-Centred Approach. Cambridge University Press.
45. Lefevere A. Translation- History, Culture New York.: Routledge, USA, 1992. 182 p.
46. McCarthy, M., & O'Dell, F. (2008). English Vocabulary in Use: Upper-Intermediate with Answers and CD-ROM. Cambridge University Press.
47. Merriam-Webster Dictionary: www.merriam-webster.com.
48. Olohan M. Introducing Corpora in Translation Studies New York.: Routledge, USA, 2004. 222p.
49. Oxford English Dictionary (OED): www.oed.com.

50. Robinson D. *Becoming a Translator: An Introduction to the Theory and Practice of Translation*. Wilson Company 305 p.
51. Robinson D. *What is Translation, Centrifugal Theories Critical Interventions*: Kent State University Press, 1997. 222 p.
52. Rosman A., Paula G. *Translating Cultures: Perspectives on Translation and Anthropology*. USA, 2003. 289 p.
53. *The Oxford Dictionary of abbreviations* / Compiled by Market House Book Ltd, 1992. 397 p.
54. Urban Dictionary: www.urbandictionary.com.